PASTKI JAG' PROGENIYASINING TARQALISHI VA TASNIFI

Ilmiy rahbar: **Xasanov Adham Ibrogimovich**
Ahmedova Nozimaxon Murodjon qizi[1]
Nabiyeva Madinabonu Sobirjon qizi[2]
Central Asian Medical University, Stomatologiya yo'nalish klinik ordinatorlari
E-mail: akh_nozik1206@mail.ru[1]
E-mail: madinabonunabiyeva3@gmail.com[2]
DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.22998739

Annotatsiya. Ushbu tezisda sistematik sharhlar va klinik tadqiqotlar ma'lumotlari asosida pastki jag' progeniyasi (III sinf tishlov anomaliyasi) ning turli populyatsiyalarda tarqalishi hamda uning zamonaviy tasnifi tahlil qilingan. Haqiqiy skeletal progeniyani yuqori jag' gipoplaziyasi va funksional (soxta) shakldan farqlashning klinik ahamiyati ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: pastki jag' progeniyasi, III sinf anomaliyasi, prognatiya, tarqalish, tasnif, soxta progeniya, yuqori jag' gipoplaziyasi.

Dolzarbligi. Pastki jag' progeniyasi — pastki jag'ning yuqori jag'ga nisbatan oldinga chiqib turishi bilan tavsiflanadigan, Angl tasnifi bo'yicha III sinfga mansub tishlov anomaliyasi — yuz-jag' sohasining eng og'ir anomaliyalaridan biridir [1, 2]. U chaynash va nutq funksiyalarining buzilishi, yuz estetikasining sezilarli o'zgarishi va bemorning psixologik holatiga salbiy ta'siri bilan kechadi. Anomaliyaning tarqalishi va shakllarini bilish skrining dasturlarini rejalashtirish va davolash taktikasini tanlash uchun zarur.

Maqsad. Ilmiy adabiyotlar tahlili asosida pastki jag' progeniyasining tarqalishi va tasnifi haqidagi zamonaviy ma'lumotlarni umumlashtirish.

Material va usullar. PubMed, Google Scholar va Cochrane Library ma'lumotlar bazalarida chop etilgan sistematik sharhlar, epidemiologik va klinik tadqiqotlar "Class III malocclusion prevalence", "mandibular prognathism", "pseudo Class III" kalit so'zlari bo'yicha tahlil qilindi.

Natijalar. Alhammadi va hammualliflarining sistematik sharhiga ko'ra, doimiy tishlovda III sinf anomaliyasining global tarqalishi o'rtacha 5,93% ni tashkil etgan, biroq turli tadqiqotlarda bu ko'rsatkich 1% dan 20% gacha o'zgargan [3]. Anomaliyaning tarqalishi etnik guruhlarga qarab sezilarli farq qiladi: u Sharqiy Osiyo aholisida (Xitoy, Koreya, Yaponiya) Yevropa kelib chiqishiga ega aholiga nisbatan ancha ko'p uchraydi [2, 4].

Klinik amaliyotda III sinf anomaliyasining bir necha shakli farqlanadi [1, 4]. Dento-alveolyar shaklda jag'lar o'lchami va holati normal bo'lib, anomaliya tishlarning qiyaligi bilan bog'liq. Funksional (soxta) progeniyada frontal tishlarning erta kontakti tufayli pastki jag' refleks tarzda oldinga siljiydi; markaziy nisbatda esa jag'lar munosabati normal yoki unga yaqin bo'ladi. Skeletal shaklda jag'larning o'lchami yoki joylashuvi o'zgargan bo'lib, u pastki jag'ning ortiqcha rivojlanishi (haqiqiy progeniya, prognatiya), yuqori jag'ning yetarli rivojlanmasligi (retrognatiya, gipoplaziya) yoki ularning birikmasi bilan bog'liq bo'lishi mumkin (1-jadval).

Ellis va McNamara III sinf anomaliyasi bo'lgan kattalarni kefalometrik tahlil qilib, skeletal komponentlarning ko'plab turli kombinatsiyalari mavjudligini va faqat pastki jag'ning oldinga chiqishi

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

bilan bog'liq holatlar barcha holatlarning faqat bir qismini tashkil etishini ko'rsatgan [5]. Shu sababli klinik jihatdan "progeniya" deb baholangan ko'plab bemorlarda aslida yuqori jag' gipoplaziyasi ham mavjud bo'ladi. Bundan tashqari, skeletal shakllar vertikal yo'nalishdagi o'zgarishlarga ko'ra (ochiq yoki chuqur tishlov bilan) ham farqlanadi, bu esa davolash rejasiga ta'sir qiladi [1].

1-jadval. III sinf anomaliyasining klinik shakllari

Shakl	Asosiy belgisi	Davolashdagi ahamiyati
Dento-alveolyar	Jag'lar normal, tishlar qiyaligi o'zgargan	Ortodontik davolash
Funksional (soxta)	Erta kontakt tufayli pastki jag'ning oldinga siljishi; markaziy nisbatda munosabat normal	Erta ortodontik davolash bilan yaxshi natija
Skeletal: haqiqiy progeniya	Pastki jag'ning ortiqcha o'lchami yoki oldinga joylashuvi	O'sish yakunlangach, ko'pincha jarrohlik
Skeletal: yuqori jag' gipoplaziyasi	Yuqori jag'ning orqada joylashuvi yoki kichikligi	Erta yoshda yuqori jag'ni oldinga tortish mumkin
Skeletal: aralash	Ikkala jag'da o'zgarishlar	Ko'pincha bimaksillyar jarrohlik

Manba: [1, 4, 5] ma'lumotlari asosida mualliflar tomonidan tuzilgan.

Xulosa. III sinf anomaliyasi, jumladan pastki jag' progeniyasi, dunyo aholisida o'rtacha 6% atrofida uchraydi va uning tarqalishi etnik guruhlarga qarab sezilarli farq qiladi. Anomaliya klinik jihatdan bir xil emas: dento-alveolyar, funksional (soxta) va skeletal shakllar farqlanadi, skeletal shakl esa pastki jag' prognatiyasi, yuqori jag' gipoplaziyasi yoki ularning birikmasidan iborat bo'lishi mumkin. Anomaliya shaklini bolalik davrida aniq farqlash davolash usuli va vaqtini to'g'ri tanlashning asosiy sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Proffit W.R., Fields H.W., Larson B.E., Sarver D.M. Contemporary Orthodontics. – 6th ed. – Philadelphia: Elsevier, 2019. – 744 p.
2. Ngan P., Moon W. Evolution of Class III treatment in orthodontics // American Journal of Orthodontics and Dentofacial Orthopedics. – 2015. – Vol. 148, №1. – P. 22–36.
3. Alhammadi M.S., Halboub E., Fayed M.S., Labib A., El-Saaidi C. Global distribution of malocclusion traits: a systematic review // Dental Press Journal of Orthodontics. – 2018. – Vol. 23, №6. – P. 40.e1–40.e10.
4. Proffit W.R., White R.P., Sarver D.M. Contemporary Treatment of Dentofacial Deformity. – St. Louis: Mosby, 2003. – 752 p.
5. Ellis E. 3rd, McNamara J.A. Jr. Components of adult Class III malocclusion // Journal of Oral and Maxillofacial Surgery. – 1984. – Vol. 42, №5. – P. 295–305.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.